

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii.”
Articlii ramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune :

Pre trei lune . . . 8 fl. v. a.
Pre șase lune . . . 6 „ „ „
Pre anul intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a :

pre an intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „

Pentru Insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fișce care publicati-
une separat. In Loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costă 10 cr.

Pest'a, 10 22. iuniu 1869.

Inconvenientulu in Beseric'a Romaniloru gr. cat.)

Constatăramu in Nr. tr. confusiunea ce domnesce in
bea. gr. cat. precum si rezultatulu ce au urmatu d'in acesta
confusiune a spireteloru, alimentata si fomentata prin procedu-
ra gresita si nepasarea ierarchiei inso-si. Mai adaugemu
câte-va impregiurări ivite de atunci, menite a confirmă cele
ce disesemu noi in asta privintia. Episcopatul romanescu
gr. cat. au supriusu pre alegatori (cleru si poporu) prin iuti-
tel'a cu carea au despusu si efeptuitu alegerile, de aici au
trebitu sê urmeze firesce, că așesti-a ne avendu tempu a
meditâ a supr'a lucrului, neci a se întielege, preutîmea, cea
mai mare parte crescuta in institute straine sub despotismulu
latinescu, prin urmare cea mai mare parte servili, cedendu
presiunii episcopale, era mireni, ca buni crestini si cari d'in
tempuri immemoriale n'au mai luat parte la adunările cleru-
lui, cedendu presiunii preutiloru sêi, alăsera fâra a sci
pentru ce, amagiti pote de poterea farmecatoria a cuventu-
lui „autonomia“ besericesca si bucurandu-se de dreptulu
recascigatu de a luâ parte si ei la afacerile scolare si funda-
tiunale, adeca vediendu că li-se concede ore-si care infuntia
a supr'a sortii generatiuniloru viitorie, a supr'a directiunii
afaciloru scolare, la cari contribuescu si ei cu pung'a
loru.

In dieceea cea mai miluita de Ddieu santulu, a Oradii-
Mari, cu atâ'ta iutiela si nestemperu s'au inchiatu lucrările
in câtu S. Sa Eppulu temendu-se ca nu cum-va sê intardie
cu unu minutu de la adunarea catoliciloru latini, neci n'au
acceptatu rezultatulu deplinu alu alegeriloru, ci prin comi-
siunea numeratōria de voturi au facutu a se constatâ resul-
tatulu, cu tote că acceptandu-se reporturile celoru 4 proto-
popiate remase, usioru se pote, că rezultatulu finale alu ale-
geriloru nu ar' fi fostu identicu cu celu cunoscutu.

S. Sa parintele episcopu, ca sê dēe viua dovada despre
servil'a sa supunere scaunului metropolitanu de Strigoniu, au
tramisu procesele verbale (protocolele) de a dreptulu la me-
ropolitulu ungurescu, fâra a incunoscintia pre mitropolitulu
sêu propriu si fâra a da macaru doue sîre de scrisore in
man'a deputatiloru alesi despre mandatulu primitu de la ale-
gatori. — Cu mirare primiramu eri „De la Principele-Prima-
te a lu Tierei Unguresci“ oficial'a incunoscintiare de spre
alegerea nostra si convocarea la „adunarea catoliciloru de
rit. lat.“ E bine, eca d'in grati'a episcopatulu romanescu ne
afîmă sub iurisdicțiunea arceiepiscopulu cat. ung. de ritulu
latinescu !

Romanii gr. cat. s'au unitu cu beseric'a Romei, — era
nu cu a Strigoniului, — numei in dogme, ritulu si disciplin'a
au remasu neatinsse. Ei nu recunoscū decâtu Primatulu Pa-
triarcului de Rom'a dar' a mitropolitulu de Strigoniu neci
de câtu, si acest'a nu atâtu in poterea bulei ponteficale prin
care formalmitate li s'au recunoscutu autonomi'a si ne-
dependintia besericeii loru, ci mai multu radîmati pre
propri'a loru potere vitala, carea o voru dovedî, credemu
noi, câtu de curendu.

Daca uniu nea cu beseric'a Romei au potutu fi odata
necesitate politica si intru interesulu nostru natiunale, arceie-
reii nostri sê bage bine de sama că asta-di nu mai este. Nu
noi vomu fi aceia, cari sê dicemu vre o data „der Mohr hat
seine Schuldigkeit gethan der Mohr kann gehen“ ci reflectă-
mă numai pre Arciereii nostri „caveant, ne quid republic'a
gr. cat. romana detrimenti capiat.“

Beseric'a romanescu gr. cat. au fostu „per excellentiam“
natiunala, noi vremu ca sê remana atare si nu numai sê-si
pastredie, ci mai vertosu sê-si implinesca acestamisiune a sa.

Credemu că Pr. S. Sa mitropolitulu va fi la inaltîmea
misiunii si a deto rintieloru sale. Sperăm că S. Sa Eppulu de
Logosiu va urmâ asemene si acceptăm ca S. Sa Eppulu de Ora-
dea-Mare, avendu consciintia de a fi romanu si a fi grec. cat. va
incetâ de a imblâ dupa placulu sêu. Nu potemu a nu fericitâ
cleru d'in diecesca Logosinului pentru intieptiunea dove-
dita prin actulu alegerii. Erâ mai intieptiesce a nu alege de
felu, dar' dupa ce alăsera li gratulăm că au alesu pre unu
barbatu zelosu pentru autonomi'a si independintia beserice-
cii romanesci g. c.

Suntemu convinsî că Deputatii alesi prin inerederea
mireniloru, si-voru sci implinî detorintia.

Despre celea de facutu si despre rezultatulu conferin-
tiei deputatiloru mireni, vomu grai in Nr. v.

Adunarea catoliciloru nu s'au intrunitu inca, pentru
că lipsescu mai multi deputati si chiaru rezultatulu alege-
riloru d'in 6 diecese nu se scie. Altii cu limb'a rea
voru sê scie că patriarculu Deacu, marele generalu alu
resutiloru, patimesce de guturariu si d'in asta cauza

Primatoe tierei, carele are neaperala trebuintia de fictiti'a
opusetiune a lui Deacu au amanatu diu'a deschiderii. De su-
aturile lui Deacu au trebuintia si besericanii chiaru ca si
mireni — politiei, elu are sê invetie pre primatoe ung. cum
are sê domnesca cu despotismulu celu vechiu invescutu in
forme constitutiunale si cum s'astinda supremati'a magiara
si besericesce, precum este politicesce.

Oradea-Mare, 20 iuniu 1869.

S. sa parintele eppu Szilágyi, in intiele-
sulu regulamentulu provisoriu pentru alegere la con-
stituant'a autonoma catolica, au conchiamatu la nume-
rarea voturiloru pre diu'a de 18 iuniu, dem. la
10 ore d'in mireni pe DD. Ionu Siorbanu, Ionu Ve-
resiu, si Antoniu Venteru, era d'in preuti
pe canoniculu-abate Pap, si pre notariulu con-
sistoriale Vas. Intiu, — adunandu-se membrii amintit
presidele eppu in cuventulu de deschidere au
inceputu a reschiâ câ-ce scopu are autonomi'a ca-
tolica. si că e unu folosu pentru romanii gr. cat. a
partecipâ la constituirea ei, ma dēca d'insulu si re-
spective dieces'a sa nu erâ chiamata acolo, elu faceâ
in acēta privintia representatiune la Maiestatea sa !
— dīse mai incolo, că dupa constituirea catoliciloru
de rit. lat. ne vomu potē constitui si noi romanii gr.
cat. in sinodulu si sinodele nostre. Dnulu Gozmanu,
ca respunsu la vorbele parintelui eppu, dīse că elu
se alipesce, că-ci prin participare nu vede perilitata
natiunaltate romana, de altmintrea d'insulu nu
tiene de lipsa vre unu congressu natiunale, că-ci nu
stâ in legatura cu autonomi'a, deci au vorbitu d'in
puntu de vedere natiunale, si nu besericescu gr.
cat. Dupa aceste eppulu cere a se purrede la nume-
rarea voturiloru. Ionu Siorbanu propune ca proto-
colele alegerii cari nu se voru aflâ in regula sê se
pota nemici prin comisiune, eppulu dīce ca sê nu pu-
nemu esentia in formalitati, că-ci actulu acestu-a
fiindu unu lucru nou, nu potemu pofti stricteti'a re-
ceruta in alte impregiurari. Ios. Romanu intrēba
„voturile numerâ-se-voru dupa comune sēu dupa
particularii votisanti d'in comune, la ce se decide:
d u p a c o m u n e, că-ci in multe protocoale nu este
semnatu numerulu votantiloru ci se amintesce pen-
tru es. că au fostu de fatia toti indreptatitii, sēu cea
mai mare parte d'in alegatori etc., la intrebatiunea:
sosit'au protocoalele d'in tote protopopiatele si re-
spective parochie? se raspunde: n'au sositu d'in
vre-o trei protopopiate, inse nu se pote acceptâ mai
multu că-ci in 20 iuniu, numele alesiloru trebe sê
fia cunoscutu la primatoe in Strigoniu (sic) proce-
dendu-se la numerarea voturiloru dupa parochie
(d'in cari se gasira 115 votisante) rezultatulu fu ur-
matoriu: ca membrii ordinari capetara; Ioanu Cucu
67. Alesandru Romanu 57. Iosifu Romanu 43.
Ionu Vasiu 37. Iosifu Vulcanu 35 Ioanu Goz-
manu 20. Ioanu Siorbanu 17. Dionisiu Pascu-
tiu 11. Sim. Stanu 9. Ios. Popu 8 era altii mai
multi câte 5—3—2 si 1. votu, deci majoritatea in-
trunindu o cei trei primari, se dechiara de membri
ordinari. Dupa acest'a se procese la numerarea vo-
turiloru pentru suplinti mainainte inse Ioanu Vere-
siu propune ca de suplinti sê se dechiare acei mem-
bri cari dupa cei trei alesi de ordinari intrunira ca
ordinari cele mai multe voturi, dar' in asta privintia
eppulu provocandu se la regulamentu carele prescrie
precise ca alegerea suplintiloru sê se facea separatu
comisiunea se alatura la acēsta parere, deci numeran-
du-se voturile se aflâ că Iosifu Romanu are 40.
voturi, Ioane Vasiu 39. Iosifu Nistoru 27. Ioanu
Cucu 24. Iosifu Vulcanu 17. si altii mai multi
mai patine si asiē fiindu că Iosifu Romanu fusese
alesu de ordenariu se dechiarara, suplinti Ion. Va-
siu si Ios. Nistoru, (nu Dr. in Med. ci omonimulu
sēu avocatulu d'in Pancota, ettulu aradului).

N'ar' fi fidela corespundintia dēca n'am incu-
noscintia că rusulu Silvásy inca au capetatu 18
voturi ca membru ordinariu, la ce au conferitu mai
alesu protopopiatele de Popesci, si a Ardasadului,
cari alegerea o efeptuira „la Comanda.

Preotîmea votâ in modulu urmatoriu: canoni-
culu Ioanu Sabou 68, Vasiliu Iutiu 38, Iustinu
Popfiu 13, Ioanu Popu can. abate 4 Ioanu el a-
g i a n u profesore 3. voturi. Sê fece intrebare, capetâ

voru alesi ce-va documentu la mâna, cu carele sê
se legitime la adunantia, la ce raspunde eppulu că
nu voru capetâ, că-ci numai d'insulu va notificâ pri-
matelului numele alesiloru, pe cari apoi primatoeii va
chiamâ de adreptulu la adunantia. (Tiene-te Metro-
polite d'in Blasiu !)

Chiaru asta-di audîramu că au alesu si Logo-
sienii si Gherlanii — ce va urmâ dupa aceste vomu
audî dēca se voru adunâ respectivii deputati la
Pest'a.

piretulu adeverului carele in diu'a de asta-di
(Serb. Rosalieloru) s'au pogoritu peste apostolii be-
sericeii, sê se pogore si peste alesii poporului ca sê
fia intr'unu cugetu si contielegere solidari, sê repre-
sinte interesulu besericeii gr. cat. romane, ca si a
unui insu, carele are individualitatea sa, tipulu si
caracterulu sēu oscbitu, prin urmare dreptulu sēu
neprescriptibile, de a esiste si a fi recunoscutu ca
atarele.

Co resp.

De la congressulu serbescu.

Membrii congressulu tienura in a 15. l. c. una con-
ferintia, in earea dep. dr. Suboticiu presintâ unu proieptu
de regulamentu provisoriu, pana candu se va constitui
congressulu. Proieptulu se litografâ si impartî intre mem-
bri. Puntulu celu mai importantu alu elaboratulu este §. 4.
conformu carui-a presedintele congressulu alesu pentru
sesiunea prezinta ar' avē a fungâ si in venitoriu.

In prim'a siedintia tienuta in 16. c. la 10 ore an-
tem., alegundu-se notariu potopopulu Mejieiu si dr. Ștefăno-
viciu, metropolitulu presintâ congressului adres'a mini-
strului culteloru si alu instructiunii, relativa la conchia-
marea congressulu presinte. Adres'a aduce la cunoscintia
patriarcului, că mai. sa imperatulu a concesu conchiamarea
congressulu pre bas'a art. IX. §. 5 d'in a. 1868. Mai de par-
te i se face cunoscutu, că congressulu afara de statorirea or-
ganismulu congressulu besericescu va potē pertratâ si alte
obiepte urgente, — precum: impacarea cu Romanii,
statorirea venituriloru eppiloru; reedificarea resiedintiei
episcopesci d'in Neoplant'a si alte mai multe.

Dupa cetirea adresei dr. Suboticiu presintâ congre-
sului protestulu mai multorū comune d'in cottulu Sirmiu
facutu contra alegeriloru de acolo si anume contra ale-
gerii prefestulu de acolo Cusieviciu si a consiliariulu
tablei banale Ionu Zsivcoviciu.

Dupa acea iē cuventulu dr. Miletiiciu, si combatan-
du procederea oficiateloru militari oservata cu ocașiu-
nea alegeriloru d'in regimentulu Petru-varadinu pune
pre mēs'a congressulu protestele alegatoriloru d'in acelu
regimentu. De aci se escâ una disputa infocata, care sa e
terminâ cu trecerea la ordena dīlei; dupa acea patriar-
culu invitâ membrii congressulu a se presintâ la 6 ore d.
am. la una conferintia, ce se va tiend in sal'a congressulu,
si cu acest'a siedintia se inchiâ.

Comitatu Clusiuului, 17/6 1869.

Domnule Red. ! d'in caus'a unei bole indelungate n'am
potutu raspunde dlui Gregorie Popu parocu Garboului Ungu-
rescu si adminis. Turei, in privintia responsulu datu mie
in „Gazet'a Transilvaniei“ Nr. 58 a. tr. contra corespun-
dintiei mele d'in aceea-si foia Nr. 45. mî tienu de detorintia
ca facandu unele reflexiuni, sê descoporu totu de odata ceea
ce pana acuma onoratulu publicu nui este cunoscutu.

D. G. P. se escusa sēu mai bine dicandu se acusa că
„la inmormentarea aceia mulieri numai iertatiunile le ar' fi
luatu in limb'a magiara, cu tote că erâ d'in vitia curata ro-
mana, fiindu că dīce d. sa — numai reu a vorbitu limb'a
romana trairu mai multu ca sierbitoria. Inse nu e adevē-
ratu că numai iertatiuni ci si contiunea s'au tienutu in lim-
b'a magiara; si muirea respectiva chiaru magiarsce vorbiâ
forte rēu si ca serbitoru nu au fostu nici una data, neci au
crescutu in Clusiu nici pre alte sate, ci au locuitu in Turea,
unde si-a pretiuitu limb'a si religiunea si se pote dīce că au
fostu o muiere cu fric'a lui Ddieu, acest'a o potu adevēri
fostii paroci Zacharie Hosu si Georgie Popu cari prea bine
au cunoscutu-o, si se mira cum se pote dīce despre acea
femea că nu mai reu a vorbitu limb'a romana? Dīce că nu

Romani'a.

ADUNAREA DEPUTATILORU.

S i e d i n t i a d e D o m i n i c a, 25 m a i u.

Dupa comunicatiunile cotidiene, dlul Valénu anunția interpelatiuni dlui primu-ministru si ministrului de lucrări publice: un'a relativa laschimbarea liniei ferate de la Pitesci la Slatin'a, ce voiescu a face concesionarii contr'a legii; o alta privitoria la exceptiunea ce se face in primirea taselor unoru poduri statatorice, asupra caroru-a s'au desfiintiat, tasele si o alta privitoria la nedreptatirile facute de mai nainte domnului doctoru La-Pomeray de la Slatina.

La ordenea dilei fiindu votarea mai multoru pensiu-ni, se punu succesivu la votu, dupa tabloulul comisiunii de pensiu-ni, si se votéza dupa o ore care mica discutune.

S i e d i n t i a d e L u n i, 26. m a i u.

Dupa comunicariile ordinare ale dilei si acordarea mai multoru concedie, d. min. alu justitiei roga pre adunare a lu'a de urgentia in deliberare in sectiuni proiectulu de lege pentru inamovibilitate curtiloru de apelu.

D. ministru de finance citeste mesagiulu prin care se tramete in desbaterea camerei proiectulu de lege pentru modificarea tarifelor de profesiune si taselor de patente, altulu pentru modulu impunerii vitelor la darea foncei-veloru, altulu pentru unu creditu de lei 53,828 pentru hartie de imprimerie la ministerulu de finance; altulu pentru creditulu de 26,725 lei 99 bani pentru plat'a recompenselor nationale ale dloru Asachi, Sturza si Mateiu Milo, cum si altulu pentru acordarea creditelor suplimentari si extraordinari in intrebuint'a camerei si senatului.

D. primu ministru dá asemensa citire mesagiului prin care se tramete in desbaterea camerei proiectulu de lege privitoriu la polit'a si exploatarea câilor ferate.

D. l e p u r é n u, desvoltandu si interpelatiunea adresata dlui ministru de finance, incepe prin a dice cá interpelarea de facia are de objectu a cere de la onor. ministru lamuriri exacte despre starea financeloru nóstre.

Dsa propune a se numi o comisiune ad hoc d'in si nulu camerei, care se constate déca sub administratiunea dlui Brateanu gerarea financeloru a fostu conforma cu legea contabilitat'ii si care se judece impartialu cestiunea, cá-ce altmintrelea e o crima d'in partea deputatiloru a romanè nesimtitori. Doue imprumuturi: Sternu si Oppenheim, s'au deturnatu de la destinarea loru.

D. m i n i s t r u d e f i n a n c i a dice cá n'a privitu interpelarea de cátu ca o deslusire si acum acea interpelare, dupa cum o face d. Iepurénu, ecuivale cu unu atacu, cu o critica a administrat'ii candu dsa nu erá ministru. La cestiunea: déca s'a platitu detoriele statului cu imprumutulu Oppenheim, dsa raspunde cá nu, cá-ce acelu imprumutu a intratu intre veniturile ordinare ale statului si abaterca acestui imprumutu s'a facutu cu cunoscint'a

spundietoriu pentru scrierea limbei romane: ce d'in necunoscerea ortografiei cu litere strabune. Er' in generatiunea mai noua rari suntu aceli-a, cari se scia ceti cele scrise cu caractere cirilice, — si e cunoscutu, cá omeni, ce in ante cu ani 20 opriau strinsu usarea alfabetului latinu in scrieri oficiose, acumu nu numai cá nu oprescu pre neme, ce inca si eli insii se folosescu eschisivu de alfabetulu acest'a. Asiè stá lucrulu d'incece.

Cum va fi standu elu in respectulu acest'a d'in colo de munti, nu sciu cu deplina securitate; pentru cá comerciulu literariu ni este ingreuiatu prin multe. Inse mi place a crede cá fratii nostri de acolo aflandu-se in conditiuni mai partenitorie de securu au progresatu, cátu se nu sentiesca nece eli lips'a de argumentari despre netrevnicia alfabetului cirilicu. Si productele literaria, pre câte am vedutu d'in cele esite de cáti-va ani, tote militeza opiniunea spusa aci.

b) scrierea cu litere dupa sistemulu foneticu, pre cumu s'a statoritu de Pumnulu. Sistemulu acest'a nu este de cátu unu surogatu necosecente si preste aceea si tare nevoliosu alu scrierei cu cirilice. Publiculu romanu preste totu, nu are cunoscintia de elu. Elu numai intru unu anghiu strimtu alu pamentului nostru afla una mana de aderenti, si crediu, si acesti-a numai d'in considerari de oportunitate. Bucoviniani la tempulu s'eu voru scuturá de sine tote coditiele si semnele superflue, cumu le-au scuturatu si altii in antea loru, — si cumu le voru scuturá nesmintitu si aceli-a, ce adi le primescu fara altu cuventu, de cátu pote, ca s'au aiba ce scuturá.

De aceea ar' fi fostu de doritu, ca intru una carte ca a dlui M., sistemulu foneticu se se fia atinsu numai pre scurtu, se se fi ignoratu cu totul.

c) scrierea dupa asiè d'isulu sistemu etimologicu. Spre ajungerea acestui scopu autoriulu intorce 32 pagine d'in opulu s'eu, de care lucru multu m'am miratu, dupa ce este adeveru neindoitu, cá nece unu romanu ce-si scrie limb'a cu litere latine nu pote evita reflexiunea la etimologia cuvintelor, — dupa ce insu-si autoriulu scrie, s'au voiescu a scrie, cu reflexiune la etimologia ma pre cum se va aratá mai la vale, etimologia cuvintelor calcandu-si principiulu profesatu cáte una data o urmaresce si afara de timentulu limbei

adunării; ori-ce comisiune s'ar' numi, la acestu resultatu va ajunge; cá nu s'a platitu cu imprumutulu Oppenheim detoria de 71 milioane lei vechi de la 11 februaru, care acum e si mai mare si cresce merèu. La a 2, costiune: la ce suma se suie creditele suplimentare si extraordinare? dsa aréca cá ele s'au urcatu ast-felu: in 1867 acele credite, acordate de camera, se suie la 807,995, ér' cele acordate prin consiliulu de ministri si aprobarea domnesca la 1,815,637 lei noi; pentru 1868 cheltuielile generale sunt ca in 1867 cu escedentulu sporirei in sum'a de 14,608,686 lei noi, care va servi la diferitele ministere si mai al-su la resbelu si lucrări publice; acestea ca credite extraordinare pre langa care pentru servitiulu totu celoru 2 ministere d'in urma se se intrebuinteaza si economie de pre 1867; anuitatile imprumutulu Oppenheim se se platéscu d'in vendiarea domeniiloru. Distribuirea celoru 14 milioane se se comunice Camerei.

Aceste suntu creditele acordate in blocu de adunare. In privint'a legii acestei-a de se da in cunoscint'a Camerei repartiti'a celoru 14 milioane, d-sa a gasitu unu proiectu de mesagiu, prin care se tramete Camerei bugetulu si repartiti'a celoru 14 milioane; apoi altu decretu de la 20 iunie, care decretá aprobarea tabloului, ce coprinde alocatiunile bugetarie si repartitiunea celoru 14 milioane. Tabloulu intaritu areta veniturile ordinare de 71 milioane d'in care se scade 3 milioane pentru tutunu; remanu 68 milioane. Se mai adaugu economie de pre 1867 si cele probabile de pre 1868, in sum'a de 4 milioane, si astu-felu sum'a totale a venituriloru probabile se suie la 78 milioane. Apoi se mai adauge 3 milioane creditu extraordinaru la ministerulu de resbelu si astu felu cheltueile probabile se faeu egale cu veniturile probabile. Economie aniloru 1867 si 1868, in locu d'a fi economie, au datu unu deficitu destulu de considerabilu; deficitulu se suie la cifra de 12 milioane lei noi ca detorie si se suie merèu. Acele credite suntu snpuse la cunoscint'a Camerei, de oru esista 2 mesagie domnesci prin care i se inaintéza. De s'au aprobatu s'eu nu. acést'a o pote constata Camera chiaiu. D-sa declina ori-ce responsabilitate.

D. I o n. B r a t e a n u. In urm'a noue-loru aleg'ri si verificári de titluri ale deputatiloru, amu se bavitu d'a veni la postulu meu, crediendu cá in lupte politice, cari provinu negresitu d'in opiniuni forte sincere, se nu provocu lupte si mai mari care se faca a eadè acésta Camera in categori'a celoru cari nu se ocupa de cátu de lupte si de pasiuni politice. Amu vedutu inse d'in publicarea proceselor verbale ale Camerei cá d. Manolache Costache nu este de opiniunea mea si vrè s'eme traga la bara acestei Camere si a justitiei. Atunci amu creditu cá este detoria mea a veni se respundu la acusat'ile ce mi se facu. D. Manolache Costache a d'isu cá venitu in interesu puru financiaru; — o crediu cá-ci o dice unu deputatu — inse si-a alesu reu modulu d'a satisfacere acelu interesu, pentru cá adusu un'a d'in acusat'ile cele mai violinti in contr'a mea. D. Manolache Costache a venitu, negresitu, se exprima sintieminte nabusite, si are dreptate: cá-ce d-sa

romane. Apoi totu-si 32 pagine in contr'a acestui principiu inevitabile si pentru d. sa!

Pote vomu reveni la argumentele principiali, de cari se folosese autoriulu.

Aci constatámu numai, cá d. sa se nesuesce a restorna unu principiu, pre care radiema cu petiorele sale de si nu cu destula cosecentia, — unu principiu urmatu adi de toti carturarii romani fara alta diferentia, de cátu cá unu lu apleca mai strinsu, ér' altii cu modificatiuni varie.

Cu unu cuventu opulu acest'a tende a intorce pre fiacare romanu de la ratecirea sa si a-lu cuceri pentru sistemulu logicu per eminentiam.

Acesta tendintia a cartii „despre scrierea l. r.“ arata, cumu cá autoriulu i-a atribuitu important'a cea mai mare intre scrierile sale.

De aceea cugetai a fi interesulu publicului a me restringe la recensiuinea opulu acestui-a si cu declinare a sistemului, ce d. sa asiedia pentru scrierea limbei romane.

Candu unu scrietoriu se apuca de compunerea unui carti, antaniu si-prefige unu principiu, una lege suprema d'in carea se pote deduce si la carea se pote reduce intregu cuprinsulu scrierei sale. Acesta lege suprema este apoi pentru scrietoriu norma si indreptariu nestramutat, dupa care elu se conformeza cu consecintia de fieru: cá almente totu opulu va fi numai spre a merge unde se vinde piperiu si temia.

In „scrierea limbei romane“ aflamu estu feliu de lege suprema enunciatu la pag. 121 in urmatoriele cuvinte:

Puntulu nostru de plecure in stabilirea alfabetului romanu, precum am incercat'o in cele trei parti precedente a fostu regula de a scrie sounrile romane cu litera latina corespundietore, fara considerari etimologice;

car la sonurile noue de flectiune, pentru cari nu ne au ajunsu literele latine, amu aplicatu litera radicala insemnata cu semnulu sedilei.

Sé esaminamu pucietulu acesta lege, pre cumu e for-

mai ertatiuni a luatu in limb'a magiara — ore? inse magiarii numai atunci s'au indetoratu a o petrece pana la gropa in cemeteriulu reformatu candu s'au continuatu in limb'a magiara; si pentru ce ai calcatu pragulu cemeteriului reformatu? si nu alu celui gr. c.?

E tristu lucru candu, fiindu chiamati a ne asecurá celu putienu moralmente pre pamenturile nostre romanesce, nici cei morti se nu se ingrope in cemeteriele nostre, ci in ale strainiloru. Sé aibi o mama periclitata de dusimani, se d'ici cá o iubesci, si totu-si se te insotiesci chiaru cu acei-a cari o sbuciuma in doreri! séu se scii cá Ddiu te-au facutu liberu si cu limba propria, ci d'in caus'a, cá vecinulu teu inca are limba si libertate, pre ale tale se le lapedi. Tristu lucru!

Ce a socotitu d. preutu, candu lapedandu limb'a stramosiesca, a ingropatu pre una credentiosa romana in cemeteriu ref.? De siguru ace'a ce a socotitu candu a continuatu la feciorulu morariului de la Mira, inse si la acelu-a in limb'a magiara, pentru vre-o cáti-va macinatori magiari, si acést'a o au facutu fára invoirea parocului respectivu a Sucegului Demitru Bosianu care e in viétia, la care me si provocu fiindu cá prea bine scie si cu dorere si-duce aminte.

In Macáu, fili'a Garboului candu more cine va nu cunoscuneza in limb'a romana, ha si in casele romaniloru vorbesce mai multu in limb'a magiara, dovada am si la acést'a pre acei poporeni nefericiti pre cari nu-i cercetéza mai multu de cátu de optu ori intru unu anu.

In privint'a aceea „cá in decursulu a 20 de ani totu deun'a unde s'au recerutu intre unguri in adunári publice si intre privati, te-ai intrepusu ca ori si care preotu d'in arce-diecea pentru onorea limbei si a natiunei“, oservu numai atátu-a cá Ddiu se aperi ca se nu-te mai intrepuni ea si candu ai fostu membru in comisiunea reclamatoria la alegerea deputatiloru, candu au venitu de au reclamatu 30 nemesi d'in Suceagu cari nu au avutu nici unu dreptu, ci s'a intrepusu bravulu preotu de acolo Demitru Bosianu care a statu facia cu 30 si i-au respinsu pre toti, ci dta ca membru d'in partea romaniloru ai tacutu tacerea pescelui, si inca chiamandu la o parte pre confratele dtale, l'ai facutu atentu cu ps! se taca, — ast'a insemnéza intrepunere? Dreptu au d'isu nemesii d'in Suceagu cátra bravulu preotu de acolo cá pentru ce nu au tacutu si d'insulu ca si pop'a d'in Garbou cá-ce atunci ei toti se inscria pentru a votá; — si scii prea bine ce urmári au intempinat confratele dtale, si numai ceriului are de a multiam cá e in viétia, éra dta de atunci incoce ti-ai radiecatu la stalpulu portei una icona, de departe lucease, strainii d'icu cum cá e medalia de plumbu, éra eu d'icu cá nu e medalie de plumbu, ci nici eu nu sciu ce pote fi cá scrisorile nu suntu romanesce ci in limba care o iubesci. Va veni tempulu candu tote bine se voru descoperi, dar' si pana atunci se fi preotu, se mergi cu natiunea, cá-ce alcum vei fi huhurezu N. B.

FOISIORIA

Critic'a dlui T. Maiorescu.*)

II

Sé trecemu acumu la recensiuinea promisa.

Celu mai insemnatu intre opurile dlui Maiorescu, atátu pentru destinatiunea sa, cátu si pentru scopulu, spre care tende, este cartea d. sale „despre scrierea limbei romane“ Iasi 1866, in 8 micu, 152 pagine.

Cá d. M. a destinatu acestu opu alu s'eu pentru toti filii celi mai alesi ali natiunei sale; pentru toti, cari vorbindu se de intrebatiuni momentose, ca cea despre scrierea limbei, nu-su dedati a trece pre lunga d'insele cu nepasare, — nece domniti de comoditate, cátu mai bene se repetiesca dupa datin'a papagailoru, ce le-a intratu una data in capu, de cátu se se supunia la ostenéla cugetárii, — si cu atátu mai pucinu cerbicosi intru sustinerea si aperarea opiniuniloru sale fora alegere, ore suntu bune ori scalciate: ce d'in contra de parte de ori-ce prejudeciu, esamineza cu scrupulositate ori-ce li se pare interesante, si-su plecati si despusi a primi adeverulu, ori unde l'aru intempiná.

Era de scopu si-a prefiptu: a convinge pre romani, cá uniculu sistemu ratiunale pentru scrierea limbei romane este sistemulu logicu alu d. sale.

De ace'a autoriulu se nevoliesce a restorna:

a) aplecare alfabetului cirilicu la scrierea l. romane, si aratandu cu argumente valide netrevnicia lui dice: „deca prin una catastrofa istorica ni s'ar' fi pierdutu ori ce urma a alfabetului latinu noi asta-di cu desceptarea cunoscintiloru limbistice amu fi siliti prin in-sa-si ratiunea limbei nostre se inventamu unu alfabetu analogu celui latinu“, p. 18.

Prea dreptu, inse me indoiescu forte, ore mai erá necesariu a frange una lance in contr'a alfabetului cirilicu. Romanii l'au lapedatu pre totinde. In lanturulu Carpatiloru abid pucini betrani se afla cari se se mai sierbesca de elu; si acesti-a nu pentru cá l'ar' fi considerandu de bunu si core-

*) Vedi nr. 41 si 42. „Fed.“

este singurul Romanu contra carui-a m'am pronuntiatu categoricu sub amministrazionea mea.

D. M. C o s t a c h e. Sum onoratu de acést'a.

D. I. B r a t e a n u. Este naturale, d'icu, sê vina d. Manolache Costache sê me atace, de câte ori va gasi ocaziune. Si eu am detori'a sê me aperu.

Assultandu cuvintele domnului Manolache Costache si ale domnului ministru de finantie, mi-am adusu aminte d'unu astronomu, care a venitu o data la Parisu pentru a demonstra că pamentulu se invertte de la resaritu spre apusu, ér' nu de la apusu spre resaritu, dupa cumu sciinti'a a demonstratu că se inverttesce. Acelu astronomu tienea cursuri inaintea unui publicu care credeà contraiulu, si cu tote aceste poterea elocintiei sale erà atatu de mare. in câtu faceà sê se credia că pamentulu se inverttesce de la resaritu spre apusu. Si eu am ascultatu acele cursuri si am remasu incantatu de nou'a sciinti'a inse, venindu acasa, am luat o carte si in curendu am vediutu că tota poterea acelu astronomu consta in farmeculu elocintiei sale, D. Manolache Costache si apoi d. ministru de finantie a descriu situatiunea nostra financiara ca cea mai deplorabila cea mai ruinata si de tota acést'a ruina m'a acusat u numai pre mine. D. Manolache Costache si d. ministru a facutu o descriere a finanieloru, care incepe de la contractarea imprumutulu Oppenheim si cu tote acestea tota ruin'a au pusu-o pre sem'a mea. Inse eu candu am venitu la ministerulu de finantie, n'amu mai gasitu d'in acelu imprumutu de câtu nisce remasitie pre care nu voia a le plati imprumutatoriulu. Cea-lalta parte se luase sub amministrazionea financiara de su ministerulu d-lui Ionu Ghica, si alu d-lui Vasescu, cându erà d. C. Cretiulescu presiedinte alu consiliulu, si sê nu se dica că eu eram ce eram in acelu ministeriu si d. C. Cretiulescu nu erà nimicu; cei ce d'icu astu-felu nu respecta indestulu pre d-nu C. Cretiulescu si nu cunosc caracterulu sêu independent care nu se supune de câtu vointiei sale proprie.

S'a mai spusu că Camer'a trecuta ascultà d'unu singuru omu, de mine, si c'a facutu totu ce a voitu acelu omu. Este reu sê ne punemu p'unu asemenea terenu si sê condamnâmu Camerele trecute; trebue sê respectâmu pre acei cari siedu langa noi si sunt deputati in acést'a Camera. cari au fostu si in Camer'a trecuta. Si apoi deca ne vomu pune p'unu asemenea terenu, pôte sê vina mane alta Camera, care sê spuna despre acést'a ceea ce acést'a spune despre fost'a Camera.

Asiè dar' domniloru. imprumutulu Oppenheim s'a luat mai de totu de ministrie pre cari i-am numitu deja si nu sciu deca mai remasese ceva cându a venitu d. Steege la ministerulu de finantie. Cumu de vine dar' domnu Manolache Costache si de d nu ministru de finantie sê me acuse numai pre mine?

D. Manolache Costache dice că imprumutulu Oppenheim a fostu destinatu de constituanta numai pentru plata detoriei flotante; inse chiaru d'in argumentele d-sale resulta că acea detoria trebuià a se plati d'in resursele ordinare cumu se platesce totu d'aun'a, ceea ce s'a si fa-

cutu, că-ci indata sa redicatu creditulu la a l p a r i. Ministrii C. Cretiulescu si Vasescu, ér' nu eu, care au primitu acelu imprumutu, au platitu tote bonurile in suferintia si care prin vechimea loru aveau dreptulu a fi plattite mai antâiu. Proba că acele bonuri s'au platitu este, că d'o data creditulu s'au redicatu de la cea mai mare cadere la a l p a r i. Ori ce casa de comerciu, nu numai unu statu, pentru ca sê si mantina creditulu, sciti d'vost'ra că trebue sê-si platêca mai antâiu bonurile in suferintia. Acést'a si statulu a trebuitu s'o faca mai inainte de tote.

Anulu 1866 a lasatu unu difieitu forte insemnatu si acelu difieitu lu pune d. Manolache Costache si d. ministru de finantie totu in spinarea mea, cu tote că n'am fostu atunci de câtu câte-va luni in ministeriu. Acelu anu a fostu unu anu esceptionalu, că-ci s'a facutu una revolutiune, si ne norocire pentru o natiune d'a face o revolutiune si sunt culpabili acei cari aducu natiunea la acea estremitate da face o revolutiune pentru a scapa d'o nenorocire mai mare. Asiè dar' d'in caus'a revolutiunei si a secetei, anulu 1866 a lasatu unu mare difieitu. Acést'a se pote constata d'in ministerulu de finantie printro lucrare serioasa. că-ci, domniloru, ministriulu de finantie nu face compturile singuru, ci le face impreuna cu totu personalulu ministeriulu. Eu am lucratu multu timpu, cu totu personalulu ministeriulu, c'unu personalu vechiu, că-ci numai p'unu singuru impiegatu l'amu schimbatu si amu numitu in locu-i unu impiegatu sperimentatu, d. Al. Catarciu si, dupa ce amu lucratu multu timpu cu asemeni functionari, amu parvenitu a face unu tablou.

D. ministru de finantie avu inse nenorocirea a schimbà multu functionari, că-ci toti ministrii promitu a face numai buna administratiune si acei facu politica; cu tote eeste d-sa a datu la o parte acelu tablou, si a facutu unulu in cinci d'ile sinu cu toti functionarii, ci cu siefulu comabilitatii numai care, fiindu de curendu numitu, nu este sperimentatu. Mi este dar' permis a pune in indouie la esactitatea lucrârilor ce presinta acumu d. ministru; mi pare réu că d-sa, carea studiatu sciintiele esacte anula o lucrare care a costatu atatu-a timpu de munca si face al't'a in câte-va d'ile.

D. Manolache Costache propune o comisiune parlamentara, inse vedeti ce s'ar' intemplà cu aceste comisiuni.

Dupa ce a caditu d. Manolache Costache de la potere, sê propuse in Camere, a se numi o comisiune, care sê cerceteze desordinea si ruin'a ce se dicea că este in ministerulu de finantie. Eu m'am opusu atunci, sciti pentru ce, domniloru? pentru că sciamu c'o asemenea comisiune este preste putintia sê pôta cercetà, in tempulu si cu m'illocele de cari dispune, tota starea financiara. Pentru că me opuneamu la numirea acelei comisiuni, amu fostu acusat u că voiesu a ascunde desordinea d'in ministerulu de finantie, si la urma a trebuitu sê cedezu. S'a alesu comisiunea si m'amu dusu si eu sê asistu la lucrâriile ei. Dar' sciti, dloru, ce amu vediutu? amu gasitu pre unu

membru d'in acea ancheta facendu aditiunea unoru cifre d'in ministerulu de finantie spre a s'asecurà deca aditiunea nu erà gresita. D. ministru de finantie cunoșce acést'a impregiurare, că ci mi se pare că dsa erà celu care facea aditiunea. Este preste potintia, domniloru, ca o comisiune ca acea propusa de d. Manolache Costache sê pôta l'ice h i d à lucrâriile ministeriulu de finantie. Este preste putintia, domniloru, pentru că lucrandu câte va ore in câte-va d'ile nu se pote face o asemenea lucrare; si apoi ea n'aru avè a s'ocupà de lucrâriile ministeriulu, ci si d'ale atâtoru casieri d'in tota tiéra. Mi pare réu că nu este asiè d. I. Marghilomannu, dlui v'ar' spune cum mi-a spusu si mie că numai in judeciulu Buzeu, de se va face o cercetare serioasa, sa va gasi că Statulu are a luà multe milióne. Constatarea esacta a remasitieloru cere o lucrare forte serioasa si nu o comisiune ca cea propusa, si numai in unu comitetu permaninte, care se inlocușca in acést'a privintia atributiunile consiliulu de statu — si credu acum că n'a fostu bine că s'a desfintiatu consiliulu de Statu — numai unu comitetu permaninte pôte indeplinì sarcin'a pre care d. Manolache Costache crede c'o va potè indeplinì o comisiune parlamentara. Si pana nu s'ar' face o asemenea lucrare, ca sê sciti pre ce ve basati, nu este bine sê dati in judecata unu ministeriu. Darea in judecata este dreptulu celu mai inaltu alu Camerei si nu este bine sê useze de d'insulu de câtu in casuri forte mari si candu are temeiurile cele mai sicure.

Asiè dera, dloru, nu comisiunea propusa de d. Manolache Costache va potè, dupa mine, sê facea o lucrare serioasa.

Se constata d'in inchierea socotiteloru aniloru trecuti că anulu 1866 a lasatu unu difieitu si că an. 1867 a lasatu unu escedinte. In anulu 1868, candu d. Manolache Costache spune că s'a ruinatu finantie, bugetulu n'a fostu facutu de mine, ci de unu altu ministeriu si s'a votatu de o Camera, carei-a nu i se pôte face imputarea că ascultà d'unu singuru omu, că-ci d. Manolache Costache mi a facutu acusare c'amu disolvitu acea Camera.

D. Manolache Costache a d'isu c'am chieituitu mai multu de câtu creditele acordate de Camera. Declaru că nimeni nu mi va potè aretà o singura chieituitia, ce-am facutu, si care sê nu fie autorizata de Camera. Inse, dloru in anulu 1868 Camer'a — si nu trebue, cum am mai d'isu, sê ne punemu pre tierennulu d'a blamà lucrâriile Camerei — a voitu sê armezze tiér'a adeca sê aiba arme dupa sistem'a noua, că-ci armele cele vechi remasesera ca nes'e simple ciomege pre langa armele de sistem'a noua. Preocupata d'acestu mare interesu: ca tiér'a sê se pota aperà pre câtu i erà in putintia, Camer'a a decisu a se cumperà arme, si afara de sumele de cari se potea despune, a mai otaritu a se luà 1,400,000 franci, cari se acoperiau d'in creantiele Statului si s'a d'isu: fiindu-că nu erau disponibili, sê se imprumute ca detoria flotanta pana ce d'in incasarea creantieloru se va coperi acést'a detoria. Facu apelu la d-nii ministri, cari faceau parte d'in acea Camera, sê spuna deca nu s'a luat acést'a otarire si

mata de autoriulu si apoi si dupa cumu este ea urmata de câtra densulu.

Legea cest'a custa d'in doue parti :

1. a scrie sonorile romane cu liter'a latina corespundietoria „fora considerari etimologice,” si

2. sunetele noue de flectiune (vorb'a dlui M.) a le spune cu radical'a insemnata sedila.

La antâni'a cautare observamu, că legea acest'a este cu totul in s u f i c i e n t e si in partea sa antânia si intru a dou'a, in catu nece chiaru autoriulu ei nu crediu sê fia in stare a scrie doue sire, for' a impinge in contr'a ei.

Câ ce se tiene de partea I. deca ne vomu apucà sê scriemu romanesce „fora considerari etimologice,” cumu ne va veni se scriemu : v e d u e si nu cu a? veratecu, capelina, carticea, carnatiu, cali, vali, pasiuni s. a. cumu le vomu potè scrie bene de nu vomu tienè, in vedere etimologia loru vera, capu, carte, carne, cale, pascu?

Totu asiè de nesuficiente este principiulu si intru a dou'a parte a sa, unde se reguleza scrierea suneteloru noua, si se dice, că suntu a se scrie cu liter'a radicale, semnata cu sedila.

Deca autoriulu pune in fruntea legi sale: scrierea romana are sê se face fora conderari etimologice, cumu pote dice apoi in partea ei a dou'a: sounetele noue, pentru cari in latina nu se afla caractere, suntu a se scrie cu liter'a radicale?

De nu vei recautà la etimologia cuventulu, (si d. M. te opresce sê nu recauti, si-ti dice sê scrii fora considerari etimologice,) de unde si cumu vei cunosce liter'a radicale, cu care se cuvene sê scrii sonulu derivatu?

E chiaru dara, că partea acest'a a legi este in lupta cu partea prima.

Sê atragemu inse dela acesta lupta si sê o consideramu ca lege de se-ne statoria, si ne vomu convinge că ea si atunci este mesura defectuosa.

Câ pre candu ea vorbesce numai de acele sunete noua, cari se nascu prin flectiune, uita de totu regularea scrierei suneteloru romane in silabele si cuventele, unde sunetulu, pentru care in latina nu se afla litera corespundietoria, nu este productulu flectiunei.

Dupa legea acest'a cumu se pote splica scrierea cuventeloru: s e d e r e, t e n e r e, t i t i n a, d e i t a t e, di s. a. intru cari sunetele initiali, dupa afirmatiunea dlui M. suntu noua si nu au litera corespundietoria in alfabetulu latinu? Că sunetele „n o u e” aci nu s'au nascutu prin flectiune, si legea d. sale vorbesce numai despre cele nascute prin flectiune.

Deci legea acesta, pre cumu e formulata de autoriulu, nu este suficiente si prin urmare nece calificata spre a sierbi de indereptariu supremu intru unu sistemu scientificu.

Se vedemu acumu modulu de lucrare alu autoriulu, candu apleca legea sa.

Autoriulu dice, sê scriemu fora considerari etimologice, si apoi pre totu pasiulu lucra almente. Asiè de esemplu candu scrie: lucrâri, insemnari, lap-tisioru, particica, semnu, flectiune s. a.

Autoriulu dice, sê aplecamu liter'a radicale pentru esprimerea suneteloru noua si spre distingere sê o semnâmu cu sedila, si airi: „logica scrierei cere aratarea consunei radicale” (p. 86) si apoi d. sa forte a dese ori nu tiene consun'a radicale. Asiè d. e. candu scrie rugaciune dela rogatu, uriciune dela uritu, repejune (p. 17) dela rapede (rap. rap-escu), immuiere (p. 17) dela mole, spuie dela spunere s. a.

A tienutu d. sa „consun'a radicala” intru aceste si intru tote cele de categori'a loru?

Deca-i place a dice: logica cere tienerea consunei radicali, — de ce nu-i place si a urmà strinsu, dupa cumu a d'isu?

Sêu d. sa face legi numai pentru altii?

Aci dara autoriulu s'ia pusu unu principiu forte defectuosu, ér' apoi de urmarea lui s'ia uitatu de totu.

Prea bene dice d. M. in loculu citatu: logica scrierei cere aratarea consunei radicali. Inse si mai bene ar' fi, candu

d. sa ar' dice: logica scrierei cere aratarea radecinei cuventulu.

Câ nu numai consunantiele, ce si vocalile suntu elemente constitutive ale cuventeloru.

Adeveratu, că tari'a acestoru elemente nu-celu pucinu nu in tote limbele — este aceea-si. Adeveratu, că cosunantile-su mai tari, ér' vocalile mai incovaliose, mai scambatiose. Dar' inse totu remanu si vocalile parti constitutive, cari-si au loculu si urmarea loru asiè, câtu nu ti este liertatu se le muti si scambi dupa placu.

Ce se tiene de limb'a nostra, insemnataea vocaliloru intr'ins'a este asemenea seau pote mai mare, de câtu a consunantiloru.

Acést'a o d'icu, pentru ca de si numerulu loru este mai micu, de câtu alu cosunantiloru, totu-si frequentia loru in limba este mai mare de câtu a cosunantiloru, — mai in colo d'in cauza, că cuvente custatoria numai d'in vocali avemu destule, éra de cele custatoria numai d'in cosunanti nece unulu, — si in fine pentru că scambarea sunetulu loru dupa legile eufoniei este multu mai deca, de câtu a consunantiloru.

Fiendu asiè dara vocalile unu elementu asiè insemnatu alu cuventeloru nostre, si vocalismulu caracteru si tipu alu limbei nostre, vocalile merita celu pucinu atâta considerare pre căta cosunantile.

Deci nu pote fi logicu a cere aratarea consunantiloru radicali in cuventele derivate si in formele plecate, ér' alaltu elementu mai frequente si mai insemnatu a-lu deconsiderà si tratà cu vitregia că si pre unu veneticu.

Éca pentru ce mi-ar' placè sê se dica: logica scrierei cere aretarea radecinei cuventulu!

Adeca sê avemu asiè gramatece si ortografie, cu ajutorulu caroru se invetiamu a cetli si scrie cuventele limbei nostre tienendu radecina loru neatensa si aratata pretotinde.

Fia apoi sistemu logicu sêu fia scrisu fora logica, — deca fora logica s'ar' potè scrie sistemu, — atâta-mi pasa.

(Va urmà.)

déca cei 1,400,000 franci nu figură în detoria flotanta. Eca impregiurările cari au făcutu că în anul 1868 s'a cheltuit mai multu de câtu în anii precedinti, e că s'a cumperatu arme.

D. Manolache Costache m'a acusat c'am presintatu unu tablou de repartitiune nevojatu de Camera, dara, d-loru, cui eram s'e presintu acelu tablou de repartitiune, că-ci sesiunea Camerei s'e terminase si fusesemu autorisatu de Camera a face acelu tablou si l'am facutu astu-felu în cătu s'e marginesu cătu se potea cheltuelele fia-carui ministeriu. Astufelu a d'isu Camer'a, si nu-mi va pot'e aret'a eine-va nici o cheltue'la pre care amu facutu o f'ra autorisarea Camerei. Prin urmare nu mi se pote face acusarea ce mi facu d. Manolache Costache: s'amu cheltuitu banii Statului f'ra atorisarea Camerei. Si s'e nu se dica că Camer'a a facutu réu, că-ci, punendu-ne p'asemene cale, pote veni alta Camera care va dice totu astu-felu de cea de asta-d'i. S'au facutu deja precedinte în ac'asta Camera d'a blam'a actele Camerei trecute siaru fi bine s'e nu urm'amu p'ac'asta cale. Mai este inca ceva, d-loru, si care este de cea mai mare importantia. Aretandu mer'e starea noastra financiara ca deplorabile, lovimu seriosu creditulu Statului si d. Manolache Costache si ministerulu de finace au facutu mai multu de câtu at'at'a; au aretatu starea financiara multu mai rea de câtu este în realitate si prin ac'est'a a lovit forte creditulu Statului.

D. Manolache Costache a spusu că face propunerea sa în interesu puru financiaru, inse dsa este prea inteli-gent, prea sperimentatu pentru a crede în sinceritate ac'est'a. S'e dica mai bine francamente că voiesce a me da în judecata si cauta elementele necesarie pentru a si ajunge la scopu. Asi'e dara, candu ar' fi cu potintia ca comisiunea propusa s'e gas'esca notiunile necesarie pentru a me da în judecata, s'o face; inse s'e nu-si face nimeni iluziuni că acea comisiune, propusa de d. Man. Costache, va pot'e parveni a lichid'a, a regul'a, lucr'arile ministeriului de finace; nici o comisiune n'a potut'o face pan'acum si n'o va pot'e face, că-ci o asemenea comisiune trebuie s'e face o lucrare forte mare, care nu se face prin căte-va ore de lucru în căte-va d'ile si nimeni, si mai cu s'e'ma omeni eminenti cari au totu-de-un'a mai multe ocupatiuni, n'are tempulu a s'ocup'a at'atu de multu, cătu cere ac'asta lucrare, ei tribue, eum am mai d'isu, o comisiune permanente.

Ati voitu, dle Manolache Costache, s'e multiamiti unni resimintenu personalu în contr'a mea si d'aceea ati provocatu discutatiunea de adi. V'ati statisfacutu. Dar' s'e nu credeti că silintiele si resimintementulu dv'ostre, me voru pot'e sdrobi vro data, că ci ide'a care form'ea credint'ia si convingerile mele este ide'a progresului, pre care nici o data n'o veti pot'e invinge, că ci ea înaint'ea ne-contentitu, ci d'in contra dv'ostre veti fi invinsi de d'ins'a.

NOUTATI STRAINE.

FRANCIA. For'a ofic. „Mémorial de la Loire“ scrie despre turbur'arile intemperate în minele de carbuni d'in St.-Etienne urmatoriele: Mai în tote minele — dice numit'a foia — lucr'arile s'au sistatu cu totul. Ac'asta sistare generale a lucr'arilor e produsu prin agitatiunea unei bande de 150 persoane, care cercet'ara tote minele dispunendu pretotindene sistarea lucr'arilor si o real'sau cu fort'ia. Se vorbescu lucruri curioase despre band'a ac'est'a, despre carea nu se scie de unde a venitu. Joi s'era la 6 ore apar'u ac'asta banda misteriosa în Tirningu imbracata în mantele venete, si înarmata cu b'etie grose, ma unii aveau si securi. Ei nu pareau a sim'ti necesitatea înmiscii, că-ci în neobosit'a loru peregrinace au fostu cercetatu pana în s'era urmatoria la 9¹/₂ ore 22 de comune si mine de carbuni, sistandu pre tot indene lucr'arile. Se tramise numai de cătu militia, inse nu-i pot'u afl'a, aretandu numai căti va individi, cari au remasu de banda. Nu preste multu se audf că ci si-continua dupa poteri în comunele vecine opera inceputa. Ei procedeau în ocupatiunea loru în modulu urmatoriu: mai ant'au anuci'au comunelor prin sunetulu unei trembitie apropiarea loru, si dupa ac'e'a navaleau numai de cătu cantandu si toindu în ateliere. Demand'au lucratoriloru, cari erau ocupati afara de mine, a sist'a numai de cătu lucr'arile, si la casu de opunere i amenint'au.

Lucratorii, infricati si suprinsi, ascult'au, s'parasi'au istrumentele si disparea'u; dupa ac'e'a band'a se adres'a cătra ingineri si oficialii conducatori provocandu-i, a las'a s'e esa afara lucratorii ocupati în mine; la casu candu în cinci minute nu voru implini dorint'ia loru atunci voru strica mas'ina, cu care se conduc'au lucratorii în mine. Deci lucratorii fure scosi afara, si urmandu esemplulu cameradiloru se, o luara la fuga. Sistandu se estu modu lucr'arile, ospetii ne-chiamati oprira mas'inele si liberara vaporulu. La unele mas'ine stricara si ventill'a cald'arii. În min'a Rochefortu stricara una cale ferata si sparsera ferestrele edificiuului. Nicaiurea nu pas'ira cu pretensiuni anumite. Trebuie inca asceptata resolvablea intemplementelor acestoru-a. Prefectulu d'in departemen-

tulu Loire dispuse a se afice în St.-Etienne si la mine una proclamatiune, prin carea provoca lucratorii a se re'ntorce în atelierele loru promitiendu-le scutulu oficiolatoru, era turburatoriloru pedepse aspre. Se pare inse, că manifestulu acestu-a nu prea are efectu. Inca neci pana eri nu s'au susceptu lucr'arile, fie-care mina e ocupata de unu despartimentu de ostasi su conducerea unui oficeru; în Ricarnavie se arunc'a cu pietre asup'ra trupelor, vulnerandu-se unu oficeru.

VARIETATI.

** „Gaz. Trans.“ d'in 16 iun. aduce telegramulu urmatoriu: „Ast'a-di tienendu-se sinodu eparcialu d'in preuti si mireni, s'a decisu unanimu neparteciparea la congresulu romano-catoliciloru, reprezentatiune la ordenariatulu metropolitanu pentru convocarea sinodului diocesanu. — Abrudu, 8 iun. 1869.“

** (Critica laconica.) Renan (autorulu vietii lui Iesus) rog'a nu demultu pre principele Napoleonu, s'e si dee parerea asup'ra noului s'eu opu: „Apostolulu Paulu.“ Principele se escus'a că nu este versatu în maestri'a critice, atatu-a, inse i pote spune, că cetindu opulu respectivu i s'a parutu că „sente mirosulu lumineloru stinse de pre altaru.“

** (Diurnalistica opusetiunale) în parlamentulu francosu e reprezentata numai priu unu individ Jul. Ferry coreactorulu diurnalului „Temps;“ er' pres'a guvernamentale are trei reprezentanti în parlam. Granier au Cassagnac (de la diur. „Pays“) Ernestu Dréolle (de la „Public“) si Clemente Duvernois (de la „Peuple.“)

** (Cetimu în „Ad. Nat.“ Unulu d'in colaboratorii „Adunarei Nationale“, ne relateza unu faptu infam u ce au veditu în caletori'a sa pre vaporulu Fredericu de la Galati la Ruscicu Su pavilionulu C. R. Austro-Magiaru se ducea cu lantiuri de gutu mai multi Romani d'in unu satu turcescu, sub paza de soldati turci. La indignarea manifestata de colaboratorele nostru, unu impiegatu alu vasului i spus'e că ceea ce vede'a er'a nimica: în o ultima caletoria de la Galati în Ruscicu, se prim'i pre vasu unu turcu cu mai multe fete de vendiare cu pretiurific'se! Pre candu statele civilizate combatu pre mare comerčiu cu negrii su pavilionulu civilisatu alu Austro-Ungariei, în Europ'a, la Dunarea de josu, se face cu voia si libertate deplina comerciu cu albi. Bravo! Austro-Magiare drapelu! protegi frumose fapte!

** (D'in Maramuresiu. În legatura cu telegramulu canu oscuru venitu d'in Maramuresiu si publicatu în nr. 62. „Federatiunea“ impartesimu urmatoriu estratu d'in una epistola privata d'in Maramuresiu Sigetu: „Trebele nostre sunt totu incurcate, — cu ocaziunea imorment'arii vicariului Andercu nefiindu neci unu preotu romanu chiamatu, ceremoni'a a cursu curatu rusesco, ce pre sermanii poporeni (romani) i a indignatu, — se punu si indrepta cătra Pancovicu (episcopulu rusescu alu Muncastrului) unu recursu în care ceru facultatea de a trece la alta confesiune (sic!) recursulu l'au suscrisu intregu poporul si intielegint'ia romana d'in Sigetu. — chiaru pre adi (11 iuniu) e terminulu spre a se present'a la Siub'a (aministrat.) pentru trecere la desunire. Vederemo!“

** (Statistica beutoriloru.) Datele statistice au statoritu nrlu v'iptimeloru betfei în modulu urmatoriu: în Angli'a cadu v'iptima betfei pre totu anul 50,000 insi, d'intre cari 12,000 de genulu femeescu. Dupa ac'e'a urma Germani'a cu 40,000 v'iptime. În Russi'a numerulu nefericitoru face numai 10,000, în Belgi'a 4000 si în Franci'a 1500. Natiunea, carea bea în mai mare gradu alcoolu (v'inarsu) sunt americanii. Dr. Everest spune că în statele americane în intervalu de optu ani moru de betia 500,000 ce persoane.

** Diariulu „Osten“ spune, că emigrantii bulgari d'in Brail'a si Galatiu au alesu comitetu, care are a eluc'a unu proiectu despre organizarea unitaria a emigratiunii bulgare d'in Romani'a.

** (Statistica Romei) Nrlu locuitoriloru d'in Rom'a face 201,878, d'intre cari 197,077 sunt catolici, 311 de alte religii (dissidensi), 4,490 gidani, 31 de cardinali, 43 eppi, 1385 preuti, 2474 calugari, 2,032 abati si 1657 teologi.

** (Multiamita publica.) Subscriuulu aducu multiamita prea stimatoru Domne romane d'in Fagarasiu pentru ajutorulu ce binevoira a-mi face pentru ca s'e potu continua cursulu studioloru, si anume Ddloru: Elen'a Arone Densiansianu 9 fl., Zenc'a Romanu 2 fl., Mari'a Siustai 1 fl., Sineft'a Stoic'a 1 fl., Anet'a Siuluti 1 fl., Elen'a Vasile Popu 9 fl., Mari'a Cipu 1 fl., Mari'a Florea 1 fl., Judit'a Negri 1 fl., Mari'a Mihalache Popu 1 fl. — Rogu pre aceste prea stimulate Domne s'e binevoiesca a prim'i ferbintea-mi multiamita si cu deosebire pre on. Dna Elen'a Arone Densiansianu pentru initiativ'a luata la ajutorarea mea Sabiu, 16. iuniu 1869. Jacobu Popenieci u, ascult. de drept. an. II.

Sciri electrice.

Florentia, 17. iuniu. Deputatulu Lobbi'a fu atacatu marti s'era de ucigatori, ranele capetate inse nu sunt periculose; ucigatorii inca nu sunt eruti.

Rio-Janeiro, 24. maiu. Consululu american si-a cerutu literele credentiale, pentru că guvernulu brasilianu nu i-a respectatu reclamatuniile sale.

Parisu, 17. iuniu. „Journal Officiel“ publica unu telegramu d'in St. Etienne, conformu carui-a militia a arestatu una banda de baiesi, cari se nesui'au a sist'a lucr'arile. Poporul atac'a cu pietre si pistole. militia ce ducea pre captivi la St. Etienne, pentru ca s'e-i elibereza. În urm'a acesteia trupele descarc'ara puscele; atacatorii o tulira la fuga, era militia duse cu sine la Etienne 33 de captivi. Siese pana la 10 turburatori fure ucisi D'in militia s'au vulneratu 4 pana la 5 feciori.

Parisu, 16. iuniu. „Journal Officiel“ spune că mai multi de 500 arestati s'au pusu pre picioru liberu

Parisu, 16. iuniu. „Peuple“ publica una epistola a imperatului adresata, deputatoru d'in Cacau, care contine urmatoriele: „Primii una epistola a aleguitoriloru dvostre prin care-si esprima dorint'ia, ca guvernulu s'e fia destulu de tare, pentru a respinge atacurile de partita si a garant'a libert'ati duravere, fiindu că aceste se bas'ezu pre guvernulu tare si cercuspectu. Mai de parte adaugu, si cu totu dreptulu, că aprobarea principoloru fundamentali s'eu delaturarea singurateceloru persone fatia cu miscamintele poporale s'au aretatu totu-de-un'a nesuficienti, pentru că guvernulu nu-i este ertatu a suferi neci una presiune s'eu turbur'ari. Ac'est'a e si parerea mea. Me simtu ferice, că parerile aceste sunt a le tramitietoriloru dvostre si precum sum convinsu, si-a majorit'atii tieci.“

Madridu, 17. iuniu. Maresialulu Serano prim'esce una multime de telegrame felicitatorie pentru numirea sa de reginte.

Madridu, 17. iuniu. Una adunare numerosa tienuta în Sevilla protest'a contr'a venirii principelului Montpensier în Lucaru.

Parisu, 18. iuniu. Generalulu Policao s'a tramis cu trupe la St.-Etienne

Vien'a, 18. iuniu. Noulu reginte alu Ispaniei pre-gatesce unu cerculariu diplomaticu în care se numesce fidelu asteluptatoriu alu principiului monarcicu ce nu preste multu se va intrupa de nou în Ispani'a.

Parisu, 18. iuniu. Generalulu Polacao a plecatu er' cu militia la St. Etienne. Diu'a si s'era de eri decursera în linisce Diurnalulu „Eclaircur“ s'a confiscatu. Diece batalione si una esadrona veghi'ezu minele de carbuni.

Florenti'a, 18. iuniu. În Milanu s'au facutu er' si alalta er' demonstratiuni în favorea deputatului Lobbi'a.

Florenti'a, 18. iuniu. S'irile d'in Rom'a spun, că ministrulu afaceriloru straine d'in Franci'a, marchisulu Lavalette s'a detiermuritu, a se opune cu t'ote midilocelu conciliulu ecumenicu.

Madridu, 18. iuniu. La insarcinarea cortesiloru, Olozag'a inmanu'a lui Serrano una lege, prin care se numesce reginte.

Ateni'a, 8. iuniu. Adi se deschise camer'a legislativa. Mesagiulu regescu espune motivele disolverii camerei precedinte, si promite proiepte de lege despre: respunsabilitatea ministriloru, reorganizatiunea instructiunii poporale si a justitiei, delaturarea cursului fortiatu pentru banii de carthia si despre mai multe edific'ari publice, între cari e si sap'area istmului corinticu.

Newyoreu, 17. iuniu. Mai multi cetetieni americani si d'in insul'a Cub'a, formandu una espiditiune contr'a Cunei, fure arestati pentru violarea legiloru de neutralitate

Madridu, 20. iuniu. „Imparcial“ scrie d'in Cadix, că presiedintele clubului republicanu fu arestatu pentru vorbirile vatematorie, tienute contr'a regintelui Serrano (ritatiunea e forte mare.

Vien'a, 21. iuniu. Scirea, că es-principele Cusi s'ar' fl dusu pe ascunsu în Romania e nefundata. Cusi'a s' afla în Döblingu patimindu de plum'eni, si în septemana venitoria va caletori la scaldele de la Hallu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.